

25 lat trzeciego sektora - trzy najważniejsze zmiany

Kategoria: Edukacja, Kultura i Sport

Opublikowano: sobota, 14, czerwiec 2014 00:00

Rafał Rudka

Odsłony: 1274

---

25 lat temu uchwalono Polsce prawo o stowarzyszeniach. Zmiany ustrojowe stworzyły warunki do rozwoju nowych form samoorganizacji społecznej i oddolnego tworzenia organizacji pozarządowych. Stowarzyszenie Klon/Jawor przyjrzało się trzem najważniejszym zmianom w trzecim sektorze na przestrzeni ćwierćwiecza.

Coraz więcej organizacji

W 1988 roku działało w Polsce niewiele ponad 2 tysiące stowarzyszeń i fundacji. Obecnie jest ich 80 tysięcy. Tylko w 1989 roku powstało blisko 600 nowych fundacji i stowarzyszeń, a kolejne lata to stały wzrost ich liczby (ponad 3 tysiące w 1992 roku). Największym zainteresowaniem cieszyło się zakładanie nowych stowarzyszeń. Sektor fundacji rósł nieco wolniej (ok 300 rocznie), ale na początku lat dwutysięcznych zakładanie fundacji zaczęło być popularne.

Obecnie co roku przybywa ok. 4 tysiące stowarzyszeń i tysiąca fundacji.

Mniej „socjału”, więcej sportu

W latach 90. fundacje i stowarzyszenia musiały odpowiadać na zupełnie inne problemy i zjawiska niż obecnie. To znajduje odzwierciedlenie w najpopularniejszych dziedzinach działań organizacji. Wedle najnowszych badań, przeprowadzonych przez Stowarzyszenia Klon/Jawor w 2012 roku, największa część organizacji zajmuje się sportem, turystyką i rekreacją. Ponad połowa (55%) fundacji i stowarzyszeń wymieniło tę dziedzinę jako jeden z obszarów swojej aktywności. Tymczasem wedle badania realizowanego dwadzieścia lat temu największa część organizacji była aktywna na polu oświaty.

Co jeszcze się zmieniło? W latach 90. znacznie większa część organizacji niż obecnie zajmowała się sprawami socjalnymi (30%) oraz ochroną zdrowia (29%). W badaniu z 2012 roku było to odpowiednio 16 i 15% fundacji i stowarzyszeń. Te wyniki wskazują, że w początkowym okresie transformacji rola sektora pozarządowego była nieco inna niż teraz. Wówczas organizacje postrzegały swoją misję przede wszystkim w rozwiązywaniu problemów socjalnych i uzupełnianiu niedoskonałego państwa, które szczególnie w latach 90. nie potrafiło sprostać wielu kwestiom społecznym.

Mniej darowizn, więcej dotacji

Budżety organizacji 20 lat temu i dzisiaj są podobne. W połowie lat 90. oceniano, że ok. 20% organizacji dysponuje rocznym budżetem nieprzekraczającym równowartości 1 tys. zł. Ostatnie badania Stowarzyszenia Klon/Jawor pokazują, że w 2011 roku wciąż 20% fundacji i stowarzyszeń obydło się bez większego budżetu i miało roczne przychody poniżej 1 tys. zł.

Drugą cechą charakterystyczną dla finansów organizacji, która nie uległa zmianie na przestrzeni lat, jest ogromne rozwarstwienie ekonomiczne sektora pozarządowego. W połowie lat 90. 2% organizacji dysponowało prawie 60% całości przychodów sektora. Wedle ostatnich analiz dotyczących budżetów organizacji w 2011 roku 5% najzamożniejszych fundacji i stowarzyszeń, których roczne przychody przekraczają 1 mln zł, kumulowało łącznie dwie trzecie przychodów.

Zmieniły się natomiast źródła finansowania. W badaniu sprzed 20 lat blisko dwie trzecie (64%) organizacji zadeklarowało, że w 1993 roku czerpało środki na swoją działalność z darowizn od firm, instytucji oraz osób prywatnych. W 2011 roku było to już tylko 30% fundacji i stowarzyszeń. Drugim

25 lat trzeciego sektora - trzy najważniejsze zmiany

Kategoria: Edukacja, Kultura i Sport

Opublikowano: sobota, 14, czerwiec 2014 00:00

Rafał Rudka

Odsłony: 1274

---

pod względem popularności źródłem finansowania działań organizacji w 1993 roku (w 58% organizacji) i pierwszym w kolejności w 2011 roku (w 61% organizacji) są składki członkowskie.

Pewnym zaskoczeniem jest to, że w 1993 roku 25% organizacji czerpało przychody z działalności gospodarczej, w 2011 roku już tylko 9%.

Ciekawe zmiany zaszły w obrębie finansowania działań organizacji ze źródeł rządowych i samorządowych. Pierwsze z nich straciło na znaczeniu: w 1993 roku 22% organizacji deklarowało, że otrzymuje środki z budżetu centralnego i od wojewodów; w 2011 roku – 12%.

Wyraźnie wzrosła popularność źródeł samorządowych: teraz korzysta z nich co druga organizacja; 20 lat temu – niespełna co czwarta. W porównaniu do 1993 roku zmniejszył się odsetek organizacji, które korzystają ze wsparcia finansowego organizacji krajowych (z 18 do 9%) i zagranicznych (z 16 do 3%). Po 20 latach pojawiły się dwa nowe, stosunkowo popularne źródła finansowania: środki UE (12% organizacji korzysta) oraz przychody z 1% (korzysta 17%).

Źródło: Stowarzyszenie Klon/Jawor